EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 18.8.2020
COM(2020) 385 final

KOMISJONI ARUANNE

EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE JA KONTROLLIKOJALE EUROOPA STRATEEGILISTE INVESTEERINGUTE FONDI TAGATISFONDI VALITSEMISE KOHTA 2019. AASTAL

{SWD(2020) 162 final}

SISUKORD

1. Sissejuhatus 2
2. Tegevuse kontekst 2
3. Finantskontod ja olulised eelarvetehingud 2019. aastal 3
3.1. ELi tagatisfondi finantsaruanded 31. detsembri 2019. aasta seisuga 3
3.2. ELi tagatisega tagatud EFSI toimingud 3
3.3. Eraldised ELi tagatisfondi 4
3.4. ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine 4
4. ELi tagatisfondi valitsemine 2019. aastal 4
4.1. Finantsjuhtimine 4
4.2. Turusuundumused 2019. aastal 5
4.3. Portfelli struktuur ja peamised riskid 5
4.4. Tootlus 6
5. Sihtsumma asjakohasuse ja ELi tagatisfondi taseme hindamine 6

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva aruande õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2015. aasta määrus (EL) 2015/1017, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi, Euroopa investeerimisnõustamise keskust ja Euroopa investeerimisprojektide portaali ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013 – Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond[1] (edaspidi „EFSI määrus“). EFSI määrust muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrusega (EL) 2017/2396 Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kestuse pikendamise ning kõnealuse fondi ja Euroopa investeerimisnõustamise keskuse tehnilise täiustamise osas[2] (edaspidi „EFSI 2.0 muudatus“). EFSI 2.0 muudatusega suurendati muu hulgas ELi tagatise suurust ja kohandati sihtsummat. 22. juulil 2015 kirjutasid Euroopa Komisjon ja Euroopa Investeerimispank (edaspidi „EIP“) alla lepingule EFSI haldamise ja ELi tagatise andmise kohta (edaspidi „EFSI leping“) ning 21. juulil 2016, 21. novembril 2017, 9. märtsil 2018, 20. detsembril 2018, 27. märtsil 2020 ja 27. aprillil 2020 lepingut muudeti ja see sõnastati ümber.

EFSI määruse artikli 16 lõikega 6 on ette nähtud, et komisjon esitab iga aasta 31. maiks Euroopa Parlamendile, nõukogule ja kontrollikojale aastaaruande[3] ELi tagatisfondi valitsemise kohta eelmisel kalendriaastal, sealhulgas hinnangu sihtsumma asjakohasuse, ELi tagatisfondi taseme ja selle täiendamise vajaduse kohta. See aastaaruanne sisaldab ülevaadet ELi tagatisfondi finantsseisundist eelmise kalendriaasta lõpu seisuga, eelmise kalendriaasta rahavoogude aruannet ning oluliste tehingute ülevaadet ja muud asjakohast teavet finantskontode kohta. Aruanne sisaldab ka teavet finantsjuhtimise ning ELi tagatisfondi tulemuste ja riski kohta eelmise kalendriaasta lõpu seisuga.

2. TEGEVUSE KONTEKST

ELi tagatis[4] katab rahastamis- ja investeerimistoiminguid, mille EIP on teinud taristu- ja innovatsioonikomponendi põhiosa raames ja Euroopa Investeerimisfond (EIF) VKEde komponendi ning taristu- ja innovatsioonikomponendi VKEde / keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate fondi investeeringute komponendi raames. Osa EFSI toimingutest on kaetud ELi tagatisega, osa aga tehakse EIP grupi omal vastutusel[5].

Vastavalt EFSI määruse artiklile 12 on ELi tagatisfond likviidsuspuhver, millest tehakse EIP-le väljamakseid ELi tagatise realiseerimise korral. Kui realiseeritud tagatise summa on suurem kui EFSI kontol EIP käsutuses olevate vahendite summa, makstakse see vastavalt ELi ja EIP vahelisele EFSI lepingule välja ELi tagatisfondist. EIP hallatav EFSI konto loodi eesmärgiga koguda sellele ELi tulud ja sissenõutud summad, mis on seotud ELi tagatisega kaetud EFSI toimingutega, ning maksta kasutada olevate vahendite ulatuses välja realiseeritud ELi tagatis.

ELi tagatisfondi rahastatakse järk-järgult, võttes arvesse ELi tagatisega seotud riskipositsiooni suurenemist.

EFSI määruse artikli 12 lõike 4 kohaselt haldab ELi tagatisfondi vahendeid vahetult komisjon ja investeerib need usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtte kohaselt, järgides asjakohaseid

[1] ELT L 169, 1.7.2015, lk 1.
[2] ELT L 345, 27.12.2017, lk 34.
[3] Käesolev aruanne on viies ELi tagatisfondi käsitlev aruanne. Eelmised aruanded: COM(2016)353 final, COM(2017)326 final, COM(2018)345 final ja COM(2019)244 final.
[4] ELi tagatise mahtu suurendati EFSI 2.0 muudatusega 16 miljardilt eurolt 26 miljardile eurole.
[5] EIP grupi tagatise mahtu suurendati EFSI 2.0 muudatusega 5 miljardilt eurolt 7,5 miljardile eurole.

usaldatavusnõudeid.

EIP ja EIF vastutavad iga üksiku ELi tagatisega kaetud toiminguga seotud riskide hindamise ja jälgimise eest. Selle aruande ning tulevase tegevuse järjepidevate ja mõistlike eelduste põhjal tagab komisjon sihtsumma asjakohasuse ja vaatlusaluse ELi tagatisfondi taseme. 2019. aasta märtsis esitasid EIP ja EIF kooskõlas EFSI määruse artikli 16 lõikega 3 komisjonile ja kontrollikojale aruande.

Vastavalt EFSI määruse artikli 16 lõikele 2 peab aastaaruanne, mille EIP esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule, sisaldama spetsiifilist teavet EFSI raames tehtud rahastamis- ja investeerimistoimingutega seotud koguriski ning tagatise realiseerimise kohta.

3. FINANTSKONTOD JA OLULISED EELARVETEHINGUD 2019. AASTAL

EFSI kohta esitatud finantsteave on esitatud allpool, jaotatuna nelja jakku: 1) ELi tagatisfondi finantsolukord 31. detsembri 2019. aasta seisuga, 2) EIP grupi tehtud ELi tagatisega EFSI toimingud 31. detsembri 2019. aasta seisuga, 3) ELi tagatisfondi rahastamine ning 4) ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine.

3.1. ELI TAGATISFONDI FINANTSARUANDED 31. DETSEMBRI 2019. AASTA SEISUGA

ELi tagatisfondi koguvarade väärtus[6] oli 31. detsembri 2019. aasta seisuga 6 688 miljonit eurot. Varade hulka kuulusid müügivalmis investeerimisväärtpaberite portfell (6 654 miljonit eurot), USA dollarite valuutaforvardite müük, millel on positiivne nüüdispuhasväärtus ja mis on liigitatud õiglases väärtuses üle- või puudujäägina kajastatud finantsvaraks (3 miljonit eurot), ning raha ja raha ekvivalendid (31 miljonit eurot).

2019. aasta tulemiaruande[7] kohaselt oli ELi tagatisfondi majandustulemus aasta lõpus 21,7 miljonit eurot. Põhiline tulu saadi 18,3 miljoni euro suurusest positiivsest netointressitulust ja müügivalmis väärtpaberite müügist saadud puhastulust[8] (17,1 miljonit eurot). Seda tasakaalustas negatiivne välisvaluuta ümberhindluse tulemus –13,1 miljonit eurot[9]. Ülejäänud netokulu (–0,6 miljonit eurot) koosnes peamiselt kontohalduri tasudest.

3.2. ELI TAGATISEGA TAGATUD EFSI TOIMINGUD

ELi tagatisest tulenev riskipositsioon seoses EIP grupi tagasimaksmata EFSI toimingutega oli 2019. aasta 31. detsembri seisuga 17,7 miljardit eurot; õigusliku kohustuse kohaselt on ELi tagatise maksimumsumma netoarvestuses[10] aga 25,8 miljardit eurot. 17,6 miljardi euro suurust summat kajastatakse ELi 2019. aasta finantsaruannete lisades tingimusliku kohustusena, ülejäänud 0,1 miljardi (74 miljoni) suuruse summa kohta on kajastatud eraldis.

2019. aastal oli ELi netotulu EIP hallatavatest ning taristu- ja innovatsioonikomponendi alla kuuluvatest EFSI toimingutest 299,5 miljonit eurot[11]. ELi 2019. aasta finantsaruannetes

6 ELi tagatisfondi auditeeritud finantsaruanded on esitatud ELi tagatisfondi käsitlevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

7 Vt ELi tagatisfondi käsitlevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi lk 6.

8 Netonäitaja kajastab 18,5 miljoni euro suurust kasumit ja 1,4 miljoni euro suurust kahjumit.

9 Pärast USA dollarites nomineeritud portfelliosa valuutariski maandamist.

10 EFSI 2.0 muudatuse artikli 11 kohaselt ei tohi ELi tagatis kunagi ületada 26 miljardit eurot ja enne 6. juulit 2018 ei tohi see ületada 16 miljardit eurot. ELi tagatise maksimaalsest summast arvatakse maha ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine ning VKEde komponendi portfellitagatistoodetega seotud maksed.

11 See summa sisaldab 135,0 miljoni euro ulatuses realiseerimata tulu, mis on saadud taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitali investeeringute õiglase väärtuse suurenemisest 31. detsembri 2019.

kajastati sellest summast 31. detsembri 2019. aasta seisuga netoarvestuses 50,8 miljoni euro suurune komisjoni nõue EIP vastu.

ELi kulud, mis olid seotud VKEde komponendi EFSI toimingutega, olid 2019. aastal 109,9 miljonit eurot[12]. Sellest 37,9 miljonit eurot on ELi 2019. aasta finantsaruannetes kajastatud EIFi tasud ja kulud, mis tuleb EIFile maksta pärast 31. detsembrit 2019.

3.3. ERALDISED ELI TAGATISFONDI

2019. aastal võeti eelarves ELi tagatisfondi rahastamiseks kokku 357 miljoni euro suurune kulukohustus. Sellest summast 167 miljoni euro suurune kulukohustus nähti eelarves ette komisjoni otsusega C(2019) 875[13]. Täiendavad kulukohustuste assigneeringud summas 190 miljonit eurot nähti ette sihtotstarbelise tuluna.

ELi tagatisfondi maksti aasta jooksul kokku 1 166 miljonit eurot. Suurem osa sellest oli pärit ELi üldeelarve maksekohustuste assigneeringutest, kuid 163 miljonit eurot saadi tagasi sihtotstarbelise tuluna (136 miljonit eurot EFSI tuludest ja 27 miljonit eurot Euroopa ühendamise rahastu tuludest) ning 3 miljonit eurot kanti eelarveaasta lõpus üle lisamaksete assigneeringutena.

3.4. ELI TAGATISE REALISEERIMINE JA KASUTAMINE

Kooskõlas EFSI lepingu artikli 8.1 punktiga a realiseeriti 2019. aastal ELi tagatis 3,5 miljoni euro ulatuses; selle põhjuseks oli üks taristu- ja innovatsioonikomponendi omakapitalitüüpi toiming, mille puhul esines makseviivitus. Lisaks realiseeriti 1,4 miljonit eurot EIP rahastamiskuludeks,[14] 27,3 miljonit eurot väärtuse korrigeerimiseks[15] ja 0,14 miljonit eurot sissenõudmiskuludeks[16]. VKEde komponendi raames oli üks realiseerimine euroväliste riskide maandamiseks summas 8,1 miljonit eurot.

Kõik realiseerimised on tasutud EFSI kontol olevatest rahalistest vahenditest. ELi tagatisfondist realiseerimisi ei tasutud.

4. ELI TAGATISFONDI VALITSEMINE 2019. AASTAL

4.1. FINANTSJUHTIMINE

ELi tagatisfondi investeerimisportfelli investeeritakse kooskõlas varahalduse põhimõtetega, mis on sätestatud komisjoni 21. jaanuari 2016. aasta otsuses C(2016)165, millega kiideti heaks ELi tagatisfondi varahalduse suunised.

Nende suuniste kohaselt tuleb tagada investeerimisportfelli vara piisav likviidsus, et võimaldada vajaduse korral tagatise realiseerimine, ning hoida samal ajal tulu ja riskitase optimaalsena, et oleks tagatud kõrgel tasemel turvalisus ja stabiilsus.

Võeti vastu investeerimis- ja riskijuhtimisstrateegiad, mis kajastavad investeerimiseesmärke

---

aasta seisuga võrreldes 31. detsembri 2018. aasta seisuga.

12 See summa sisaldab 69,5 miljoni euro ulatuses finantseraldisi VKEde komponendi laenuportfellide jaoks ning 4,3 miljoni euro ulatuses realiseerimata kulusid, mis tulenevad VKEde komponendi omakapitaliportfellide õiglase väärtuse vähenemisest 31. detsembri 2019. aasta seisuga võrreldes 31. detsembri 2018. aasta seisuga.

13 Komisjoni 11. veebruari 2019. aasta otsus, millega võetakse vastu majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi 2019. aasta iga-aastane tööprogramm, mis toimib rahastamisotsusena.

14 Vt EFSI lepingu artikli 8.1 punkt d.

15 Vt EFSI lepingu artikli 8.1 punkt b.

16 Vt EFSI lepingu artikli 8.1 punkt d ja artikkel 11.7.

ning turutingimuste väljavaateid. Investeerimisstrateegia eesmärk oli varasid mitmekesistada, kasutades erinevaid fikseeritud tulumääraga vara liike.

4.2. TURUSUUNDUMUSED 2019. AASTAL

2019. aastal kõikusid hinnad fikseeritud tulumääraga väärtpaberite turgudel märkimisväärselt ning kümneaastane Saksamaa riigivõlakiri (Bund) liikus ligikaudu 1 % võrra 0,27 % (jaanuaris) ja –0,72 % (augustis) vahel.

Aasta alguses ootasid turud majanduse paranemist ja inflatsiooni suurenemist. Prognoositi, et Euroopa Keskpank (EKP) hakkab intressimäärasid tõstma, ja eeldati, et Föderaalreserv jätkab oma tõstmistsüklit. Pikaleveninud kaubandusläbirääkimised USA ja Hiina vahel tekitasid aga palju ebakindlust, kuna mõlemad pooled tõstsid kiiresti ja ootamatult oma tollimakse ning sobivat lahendust ei paistnud kusagilt. Ka Euroopas valitses suur ebakindlus, kuna USA ähvardas kehtestada olulistele tööstustele, sealhulgas autotööstusele, tollimaksud. Seetõttu kannatasid ülemaailmsed tarneahelad, see haavas omakorda töötleva tööstuse sektorit ja kapitalimahutusi hakati edasi lükkama.

Kõik see kasvatas nõudlust turvaliste varade järele ning võlakirjad saavutasid kõikides varaklassides häid tulemusi, samas kui tootlus langes kindlalt madalamale ja saavutas augustis oma põhja. Selleks ajaks oli globaalne kasv aeglustunud ja inflatsioon Euroopas püsis ühest protsendist veidi kõrgemal. Majanduse toetamiseks hakkas Föderaalreserv juulis intressimäärasid langetama ja EKP toimis samamoodi septembris, mil taaskäivitati ka panga varaostuprogramm.

Teine positiivne areng puudutas tähtsaimate majandusriikide teenindussektorite üldist toimetulekuvõimet. Aasta lõpu poole muutus tõenäoliseks osalise kaubandusleppe saavutamine USA ja Hiina vahel. Turuhoiakud paranesid ning koos väiksema likviidsuse ja aasta lõpus toimunud mõningase tasakaalustamise/kasumivõtmisega tootlused taastusid ja Bund lõpetas tasemel –0,20 %.

Teiste Euroopa riigivõlakirjade (EGB) hinnavahe Bundiga vähenes, Itaalia ja Hispaania puhul 110 baaspunkti kümneaastase lõpptähtaja juures. Teised sellised fikseeritud tulumääraga sektorid nagu riikidevaheliste liitude, haldusüksuste ja asutuste võlainstrumendid koos pandikirjade ja ettevõtete võlakirjadega saavutasid aasta jooksul samuti häid tulemusi.

4.3. PORTFELLI STRUKTUUR JA PEAMISED RISKID

31. detsembri 2019. aasta seisuga kuulusid investeerimisportfelli peamiselt riikide, riiklike allüksuste, riigiüleste asutuste ja ametiasutuste ning välisriikide valitsuste emiteeritud väärtpaberid (47 % turuväärtusest, samal ajal kui sihttase on 59 %) ning pandikirjad (18 % turuväärtusest, samal ajal kui sihttase on 20 %). Ülejäänud osa moodustasid peamiselt äriühingute ja finantseerimisasutuste emiteeritud tagatiseta võlakirjad. Ligikaudu 6 % portfellist oli paigutatud USA dollarites nomineeritud likviidsetesse ja kõrge reitinguga (AA/AAA) investeeringutesse. Nende investeeringute avatus valuutariskile on maandatud. 2019. aasta lõpus oli portfellis võlakirju, mis vastasid keskkonna-, sotsiaalsetele ja valitsemiskriteeriumidele, üle 6 %, mida on sihttasemega võrreldes viis korda rohkem.

Portfelli kestus[17] 2019. aasta lõpu seisuga oli 3,07 aastat. Keskmine krediidireiting on BBB+.

[17] Kestuse andmed osutavad modifitseeritud kestusele, millega mõõdetakse võlakirja hinnatundlikkust intressimäära muutuste suhtes. See näitaja põhineb põhimõttel, et väärtpaberi hind ja intressimäär on pöördvõrdeliselt seotud.

Suurem osa portfellist on investeeritud likviidsetesse väärtpaberitesse ja piisava osa (21 % portfelli koguväärtusest) lunastustähtaeg on alla 12 kuu.

Portfelli struktuur (kestus, krediidirisk ja likviidsus) on kujundatud prognoositud rahavoogude alusel, mis tulenevad ELi tagatisega kaetud EFSI toimingutest (nt prognoositud realiseerimine ja tulu).

4.4. TOOTLUS

Aastatootluse arvutamisel võetakse aluseks ajaliselt kaalutud näitajad, et vältida portfelli suurusest (mis aasta jooksul jätkuvalt märkimisväärselt kasvas) tulenevat mõju.

Väga keerulistes turutingimustes, mida iseloomustas üldine negatiivne või kõigi aegade väikseim tootlus koos turu märkimisväärse volatiilsuse ja ebakindlusega, oli fondi absoluuttootlus aasta arvestuses 2019. aastal 1,239 %. See tulem on kooskõlas EFSI sihttaseme aastatootlusega (2,302 %).

5. SIHTSUMMA ASJAKOHASUSE JA ELI TAGATISFONDI TASEME HINDAMINE

31. detsembri 2019. aasta seisuga oli EFSI raames lepinguid sõlmitud 28 liikmesriigiga ja kokku 68,7 miljardi euro väärtuses: 49,2 miljardi euro väärtuses taristu- ja innovatsioonikomponendi raames (532 toimingut) ja 19,5 miljardi euro väärtuses VKEde komponendi raames (630 toimingut). See näitab üldiselt märkimisväärset kasvu võrreldes 2018. aastaga, mille lõpus oli sõlmitud lepingute väärtus kokku 53,6 miljardit eurot.

31. detsembri 2019. aasta seisuga oli ELi tagatisega kaetud tagasimaksmata nõuetest tingitud üldine riskipositsioon 17,7 miljardit eurot (16,1 miljardit taristu- ja innovatsioonikomponendi ning 1,6 miljardit VKEde komponendi puhul), st suurem kui 2018. aastal, mil see oli 15,8 miljardit eurot.

ELi eelarve riskipositsioon seoses võimalike tulevaste maksetega, mis tulenevad ELi tagatisega kaetud ja lepingutes võetud (tagasimakstud või tagasimaksmata) kohustustest, oli 21,9 miljardit eurot (18,3 miljardit taristu- ja innovatsioonikomponendi ning 3,6 miljardit VKEde komponendi puhul).

Taristu- ja innovatsioonikomponendis oli ELi tagatisega tagatud tagasimaksmata nõuete maht 16,1 miljardit eurot, millest 15,2 miljardit eurot oli seotud võlatüüpi toimingutega ja 1 miljard eurot omakapitalitüüpi toimingutega[18].

Juhul kui nendest taristu- ja innovatsioonikomponendi toimingutest tekib kahjum, kaetakse see ELi tagatisest vastavalt EFSI lepingus sätestatud tingimustele. Kui tegemist on taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli ja riiklike tugipankade omakapitaliportfelliga, antakse taristu- ja innovatsioonikomponendi raames ELi tagatis portfelli esimese järjekoha kahjust tuleneva riskiosa tagatisena. Kui tegemist on taristu- ja innovatsioonikomponendi standardomakapitaliportfelliga, antakse ELi tagatis täieliku tagatisena, tingimusel et EIP investeerib oma vastutusel samadel tingimustel sama suures summas vahendeid.

31. detsembri 2019. aasta seisuga oli VKEde komponendi puhul ELi tagatisega kaetud tagasimaksmata nõuetest tingitud üldine riskipositsioon 1,6 miljardit eurot, millest 1,2

[18] Võla- ja omakapitalitüüpi toimingutega seotud kahe näitaja ümardamise tõttu moodustavad need 16,2 miljardi asemel kokku 16,1 miljardit eurot.

miljardit eurot oli seotud tagatistoimingutega ja 0,4 miljardit eurot omakapitalitoimingutega[19].

Kui VKEde komponendi tagatistoimingutest tekib kahjum, kaetakse see eeskätt InnovFini VKEde tagatissüsteemi, COSME laenutagamisvahendi, kultuuri- ja loomesektori tagatisvahendi ning Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmi tagatise rahastamisvahendi sissemaksetest. VKEde komponendi omakapitalitoote puhul kaetakse kahjum EFSI raames antava ELi tagatise ja InnovFini omakapitali komponendi esimese järjekoha kahju tagatisega (omakapitalitoote alakomponendi 2 puhul).

ELi tagatisfondi sihtsummaks on määratud 35 % kõigi ELi tagatisega kaetud kohustuste summast[20]. ELi tagatisega kaetud toodete riskihindamine näitab, et sellise sihtsumma korral oleks ELi eelarve üldiselt võimalike ELi tagatise realiseerimiste eest piisavalt kaitstud, võttes arvesse EIP toimingutega seotud sissenõudeid, tulusid ja tagasisaadavaid vahendeid. Seepärast peetakse sihtmäära 35 % asjakohaseks.

ELi tagatisfond on kuni 2022. aastani kasvuetapis, mistõttu hinnatakse täiendamise vajadust hilisemas etapis.

[19] Nagu on märgitud ELi finantsaruannetes 31. detsembri 2019. aasta seisuga, välja arvatud tagatislepingud, mille kättesaadavusperiood algab 2020. aastal.

[20] Vt EFSI määruse artikli 12 lõige 5.